

Hem perdut els pronoms adverbials

PERE ORTÍ

Fa uns quaranta anys que *Serra d'Or* em publicava una carta on anunciava que en qüestió de poc temps perdríem els pronoms adverbials. I així ha estat; he posat el títol en forma categòrica perquè així ha estat. Escolteu el jovent i la gent gran com parlen, especialment si pertanyen a grans ciutats, i comproveu-ho: ja ben pocs els diuen i el procés del seu perdiment va endavant a pas inexorable.

Alguns en diuen *pronoms febles*, d'aquests pronoms; però n'hi ha uns altres que són *febles*, i no són aquests. Els pronoms forts són *jo, tu, ell*, i llurs plurals. Els febles són aquells, complements de verb, que poden sofrir minva en la seva grafia, depenent de la posició respecte a aquest verb. Com, per exemple, *emporta-te'ls*, on *te* i *'ls (els)* són pronoms febles. O *porta-n'hi*, on *-n' (en)* i *hi* són pronoms febles. El pronom *hi* no sofreix mai minva, però també és feble. Els pronoms adverbials són pronoms i a la vegada poden ser adverbis, com en aquest cas: *Una habitació tan especial que per a entrar-hi has de pujar i per a sortir-ne has de baixar*. Raó per la qual de vegades són coneguts per *adverbis pronominals*.

Doncs bé, voldria assenyalar els principals casos en què faltem a utilitzar-los allí on han d'anar per exigència gramatical. Són el nervi, són la sang ben oxigenada, són l'elegància de la llengua catalana; deixar de col·locar-los on cal que vagin és mutilar-la lletjament. La causa de l'ensopegada han estat els benvolguts castellanoparlants que, com que ells no els tenen en castellà, quan parlen en català pensen en castellà, i no els diuen, no han nascut tenint-los a la sang, i els catalans, per comptes d'ensenyar-los-ho bé a ells, s'han encomanat d'aquest defecte que ens causa tants problemes.

I val a dir que on es peca molt contra aquests pronoms és en els nostres mitjans de comunicació. Fa l'efecte que hi són admesos de locutors elements que no tenen pas la facilitat d'utilitzar aquests

pronoms. Fa poc que un català conscient em deia: «Falta la norma, en els nostres mitjans, que diguin, a qui suprimeix aquests pronoms, que no està capacitada per a parlar en públic una llengua com cal.» És exacte.

El cas més notori és que entren infaliblement locucions com aquestes: «Ha guanyat dos, dels quatre partits jugats», «Han trobat quatre, dels vuit ofegats». Quan en bon català caldria dir: *N'ha guanyat dos, dels quatre partits jugats. / N'han trobat quatre, dels vuit ofegats*. N'hi ha per a sospitar que el culpable sigui algú que s'ha avesat a dir-ho així, a la castellana, i que és redactor en els nostres mitjans i així ho dona escrit als locutors, puix que és un vici del qual poquíssims s'escapen.

I, tant en els mitjans com en la quotidianitat, sentim dir: «Tinc vint anys, i aviat faré vint-i-un», per *Tinc vint anys i aviat en faré vint-i-un*.

El verb *tenir* és especial pedra d'ensopec. Així diuen: «Tenia vuit pomes, però ja només tinc una», per *Tenia vuit pomes i ja només en tinc una. / «El meu fill té cinc anys, i la nena té tres i aviat farà quatre», per El meu fill té cinc anys, i la nena en té tres i aviat en farà quatre*.

També el verb *quedar*: «Portava set pilotes i ja només em queden tres», per *Portava set pilotes i ja només me'n queden tres*.

Algunes propagandes comercials diuen: «Compra tres i paga dos», per *Compra'n tres i paga'n dos*.

Inviten a formar part d'un grup, d'una activitat, etc. i diuen: «Fes-te soci», per *Fes-te'n soci*.

Sentireu que molts cambrers, als restaurants, servint-vos ja les darrereries, us demanen: «I cafè, que voldrà?», per *I de cafè, que en voldrà?* Ai aquest partitíu *de*, diguem-ho de passada! Vegeu-lo en aquest altre cas, en què un caixer us demana: «I targeta de la casa, que teniu?», per *I de targeta de la casa, que en teniu?*

«Quants has pagat, per això?», per *Quants n'has pagat, per això?* (d'euros!).

«Això val trenta», per *Això en val trenta* (d'euros!).

És clar, no podem anar esmentant casos perquè no acabaríem mai. Sí que cal que ens fixem que el català no deixa normalment un verb penjat, sense complement. Això ha d'ajudar-nos a clavar-li sempre el pronom corresponent. Allò que el castellà deixa per sobreentès, el català ho esmenta amb un pronom. Per exemple, hi ha un locutor de futbol que sempre diu: «I el porter atrapa». Però, què atrapa? Cal que digui; *I el porter bloca la pilota, o atura la pilota o atrapa la pilota*. Altres locutors d'esports també diuen: «No arriba». Però, on no arriba? Cal que digui: *No hi arriba* (a la pilota, a allò que sigui).

Una altra remarca que cal fer és que el verb *haver*, sempre que vol dir 'existir', regeix l'impersonal *hi*. Diuen: «Haurà tempestes», «No havia ningú», «Havia molta gent», «Ha hagut xivarri», per *Hi haurà tempestes, No hi havia ningú, Hi havia molta gent, Hi ha hagut xivarri*. Diuen: «No hi ha cap», per *No n'hi ha cap* (d'allò de què es tracti).

Fan un full d'invitació a una activitat i hi escriuen: «Col·labora l'Ajuntament», per *Hi col·labora l'Ajuntament*. O bé us demanen que hi col·laboreu vosaltres, simplement dient-vos: «Col·labora», o «Participa», per *Col·labora-hi o Participa-hi*.

També inviten a subscriure-us a una publicació, escrivint: «Subscriu-te», per *Subscriu-t'hi*, o per *Subscriuiu-vos-hi*.

En moltes tanques publicitàries veiem escrit: «Anuncia't», i cal que hi digui: *Anuncia-t'hi*, puix que la invitació és a anunciar-te en aquell mateix plafó.

Compte, que molts locutors i parlants desconeixen les bellíssimes combinacions *s'hi, n'hi, te n'hi, l'hi*, etc.

Molts diuen: «Això digue-li al teu pare», per *Això digues-ho al teu pare*. Aquesta construcció és ben errònia i